

Noordelijke Rekenkamer
T.a.v.: de heer L. Schaap
Dr. Nassaulaan 5
9401 HJ Assen

Datum : 9 november 2021
Documentnr. : 2021-097953
Dossiernummer : K1261
Behandeld door : E.F. Adema
Telefoonnr. : (050) 316 4845
Antwoord op :
Bijlage :
Onderwerp : bestuurlijke reactie eindrapport Democratische Legitimatie
RES

Geachte heer Schaap,

Wij hebben met belangstelling kennisgenomen van het rapport van de Noordelijke Rekenkamer "*Hoe democratisch is de RES? Een onderzoek naar de democratische legitimatie van de RES Groningen*". De afgelopen periode is door tien gemeenten, twee waterschappen en de provincie Groningen hard gewerkt aan het opleveren van de RES 1.0. Inmiddels zijn de eerste stappen gezet om gezamenlijk op weg te gaan naar het opstellen van de RES 2.0. Uw onderzoek geeft daarbij enkele bruikbare adviezen die we hierin nadrukkelijk zullen meenemen.

De Noordelijke Rekenkamer omschrijft democratische legitimatie als volgt: "Democratische legitimiteit reikt verder dan de legitimiteit die ontstaat door de representatieve democratie (verkiezing van een vertegenwoordigend orgaan dat namens de kiezers besluiten neemt). Betrokkenheid van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij de besluitvorming is van belang als aanvullende vorm van democratie." U behandelt daarmee in het rapport een onderwerp wat ons na aan het hart ligt: hoe betrekken we burgers en belangenvertegenwoordigers zo goed mogelijk bij het opstellen en het uitvoeren van ons beleid.

Op een aantal punten in het rapport wordt aangegeven dat vanuit stakeholders beperkte invloed ervaren is om mee te denken over de strategie en inhoud van de RES 1.0. Dat vinden we jammer. Echter gegeven de Groningse context is het wel goed te verklaren. De RES is in Groningen niet op nul begonnen. In de provincie Groningen wordt al tientallen jaren nagedacht over -en gewerkt aan- de opwek van duurzame energie. Daarvoor is vanuit de verschillende deelnemende overheden in de afgelopen jaren goed doordacht energiebeleid gemaakt. Er zijn vele duurzame energieprojecten gerealiseerd en procedures gevoerd waarbij de omgeving op een volledige manier betrokken is geweest. In de bijlage van de concept RES is een omschrijving opgenomen van de doorlopen participatieprocessen per organisatie. Met het bestaande beleid en ambities waarop al veel inspraak en betrokkenheid heeft plaatsgevonden, blijkt Groningen al op een goede manier aan het doel van de RES te kunnen voldoen.

Uiteindelijk is de RES 1.0 in de provincie Groningen een optelsom van bestaand beleid, geplande en uitgevoerde projecten. Er is dus met de RES 1.0 geen nieuw ruimtelijk beleid vastgesteld of zijn er nieuwe ruimtelijke besluiten genomen. De plannen die de bouwstenen vormen van de RES, zoals een Omgevingsvisie (provincie) en zonnevisies van gemeenten, hebben allemaal op hun eigen wijze al inspraak gekend. In die zin zou nogmaals inwoners vragen op dezelfde voorstellen te reageren, de inspraak van de onderliggende stukken tenietdoen. Mede daarom is er niet voor gekozen deze plannen nogmaals ter discussie te stellen.

Logischerwijs heeft deze context de ruimte voor burgers en stakeholders om mee te denken in de RES 1.0 beperkt. De RES 1.0 moet vooral gezien worden als een eerste stap in een langjarige samenwerkingsvorm binnen de regio. Niet alleen tussen de overheden, maar ook juist met stakeholders. Wat de stakeholders nu al bereikt hebben, is dat op hun voorspraak in de RES 1.0 een aantal inhoudelijke onderwerpen beschreven zijn die de komende periode (richting de RES 2.0) verder uitgewerkt gaan worden. Daarbij zal er zeker ruimte zijn voor de stakeholders en burgers om invloed uit te oefenen.

In deze brief willen we nog stil staan bij één van de conclusies uit het rapport. De Noordelijke Rekenkamer schrijft: *"Volksvertegenwoordigers dienen te kunnen stemmen over het al dan niet aannemen van het voorstel. Wat betreft de Groningse RES kregen de volksvertegenwoordigers drie keer de kans om documenten van de RES in stemming te brengen. Het gaat hier over de Startnotitie, de concept-RES en de RES 1.0. Bij het uitbrengen van hun stem moeten volksvertegenwoordigers vrij kunnen kiezen of ze voor- of tegenstemmen. Dat wil zeggen dat tegenstemmen een reële optie is. In paragraaf 2.5 is beschreven wat het stappenplan is als een overheid de RES 1.0 verwerpt. Kort gezegd zal een hogere overheid (de provincie dan wel het Rijk) eerst proberen een bestuurlijke oplossing te vinden. Als dit onvoldoende resultaat heeft, dan zal het volgens de afspraken het juridisch instrumentarium inzetten om het besluit te overrulen en alsnog de RES 1.0 vast te stellen. Het verwerpen van de RES 1.0 is daarmee geen reële optie voor Provinciale Staten of een gemeenteraad."*

Hier ontstaat naar onze mening een verkeerd beeld. In artikel 27 van de provinciewet is vastgelegd dat leden van Provinciale Staten stemmen zonder last. Wij willen hier duidelijk stellen dat leden van Provinciale Staten altijd vrij zijn hun eigen keuzes te maken en overeenkomstig te stemmen. Hetgeen de Rekenkamer hier beschrijft, gaat over de ervaren invloed van de stem. Dit is naar onze mening een ander gesprek. De RES is een middel om aan de nationale klimaatdoelstellingen te voldoen. Pas op het moment dat op nationaal niveau de totale RES'sen te weinig opleveren en daarmee de nationale doelstelling in gevaar komt, kan de Rijksoverheid in actie komen. De mogelijkheid die is gecreeerd om een dergelijke interventie te plegen is naar onze mening niet bedoeld om de besluitvorming van een individueel RES-proces te beïnvloeden.

Tot slot onderschrijven wij -net als de Noordelijke Rekenkamer- het belang om volksvertegenwoordigers, burgers en stakeholders zo goed mogelijk bij het maken van nieuw beleid te betrekken. Daarin nemen we de lessen van de RES 1.0 mee naar de RES 2.0. Zoals aan het begin van deze brief aangegeven worden op dit moment de eerste stappen in het proces om te komen tot de RES 2.0 gezet. De aanbevelingen uit het rapport helpen ons om de betrokkenheid van de samenleving beter te organiseren. Daarom zullen wij deze aanbevelingen met een positief advies aan de stuurgroep van de RES voorleggen. Uiteindelijk is het aan de stuurgroep RES om te besluiten of, en in welke mate zij deze aanbevelingen overnemen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, secretaris.